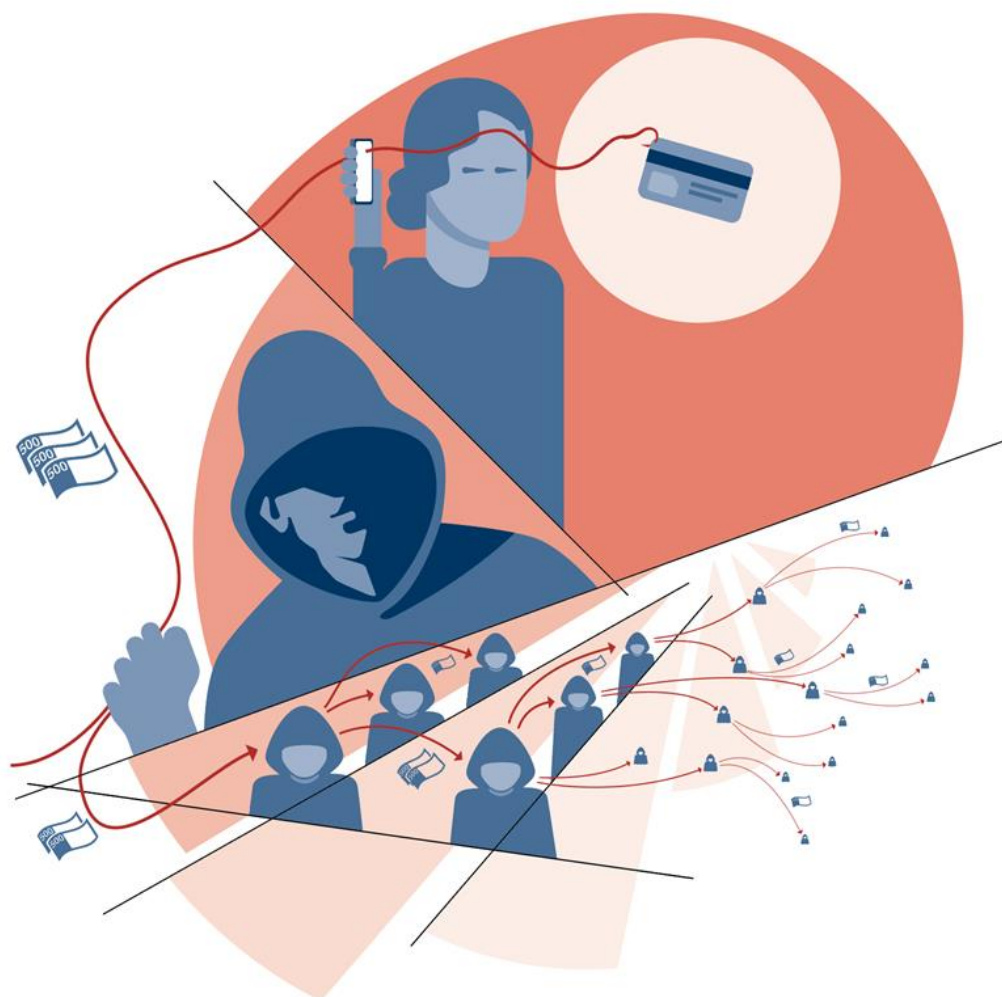

Unga som tvättar pengar - om barn och unga som agerar penningmålverkter åt kriminella nätverk

Kort om utbildningsmaterialet

Alltför många barn och unga i Sverige dras in i kriminella gäng. Ett vanligt sätt att rekrytera unga är att locka dem till att bli så kallade penningmålvakter. De hjälper då, omedvetet eller medvetet, till att tvätta pengar åt kriminella gäng via Swish, kontoöverföringar eller kontantuttag. Polisen ser en tydlig trend där allt yngre barn rekryteras till dessa farliga uppdrag.

Gängens organiserade brottslighet drivs av jakten på pengar. Pengar som kommer från narkotikahandel, vapenaffärer och bedrägerier. För att kunna använda sina olagliga vinster utan att riskera att åka fast tvättar de pengar via barn och unga. För de unga innebär det inte bara ett hot mot deras framtid, utan även en direkt risk för deras trygghet och säkerhet.

Utbildningsmaterialet är framtaget för att passa elever i **årskurs 7-9**, men kan också användas i andra elevgrupper. Syftet med materialet är att ge elever kunskap om kriminell ekonomi och vilka konsekvenser det kan få om de tvättar pengar. De får också reflektera över hur de själva kan undvika att bli utnyttjade av gängen.

Tidsåtgången beräknas till **minst en lektion**.

Tillsammans kan vi förebygga och skydda våra unga från att dras in i kriminalitet.

INNEHÅLL

- Om utbildningsmaterialet
 - Syfte, tidsåtgång, målgrupp 4
- Koppling till läroplanen 5
- Att arbeta med utbildningsmaterialet 6
- Information till lärare
 - Varför behöver barn och unga veta vad penningtvätt är? 8
 - Vilka pengar är det som tvättas? – ett exempel 9
 - Barn och ungas roll i penningtvätten 10
- Kommentarer till elevuppgifterna
 - Frågor till filmen 11
 - Uppgift 1: Sant eller falskt om penningtvätt 12
 - Uppgift 2: Case - Konsekvenser av att agera penningmålvakt 14
- Information till elever (kopieringsunderlag)
 - Viktiga begrepp 18
 - Varför penningtvätt? 19
 - Penningtvätt - en del av den kriminella ekonomin 20
 - Så kan penningtvätten gå till 21
- Elevuppgifter (kopieringsunderlag)
 - Frågor till filmen 22
 - Uppgift 1: Sant eller falskt om penningtvätt 23
 - Uppgift 2: Case - Konsekvenser av att agera penningmålvakt 24

Om utbildningsmaterialet

Materialet innehåller

- en kortare [intervjufilm](#) med en polis
- informationstext om vad penningtvätt är och vilka konsekvenser som kan uppkomma om man agerar penningmålsvakt
- begreppslista
- frågor kopplade till filmen
- arbetsuppgifter om ämnet.

I denna lärarhandledning finner du först information till läraren, där du kan läsa mer om penningtvätt, därefter finns kommentarer till elevuppgifterna. Därefter finns information till eleverna och uppgifter som kopieringsunderlag.

Syfte

Gängkriminaliteten i samhället kan påverka barn på olika sätt. Att rekrytera barn och unga som penningmålsvakter är ett sätt för de kriminella gängerna att dra in dem i sina nätverk. Vissa barn riskerar att själva dras in, medan andra kan känna oro för sina vänners skull eller bära på tankar och frågor om gängkriminalitet i allmänhet. Utbildningsmaterialet syftar till att öka kunskapen om penningtvätt och penningmålsvakter, samt att göra ämnet pratbart.

Efter arbetet med detta material ska eleverna känna till

- vad penningtvätt och penningmålsvakter är
- hur de kan gå till när de kriminella gängerna rekryter barn och unga till att agera penningmålsvakter
- vilka konsekvenser det kan få om man hjälper de kriminella gängerna att tvätta pengar, både på kort och lång sikt.

Tidsåtgång

Den planerade tidsåtgången är minst ett lektionspass (40–60 minuter). Om du väljer att arbeta med alla uppgifter i materialet tar det mer tid i anspråk, uppskattningsvis kan minst två lektionstillfällen behövas.

Innehållet kan med fördel även bearbetas tillsammans med annat material från polisen, till exempel materialet [Min bästa vän – om unga som dras in i kriminella gäng](#).

Målgrupp

Utbildningsmaterialet är framtaget för att användas för elever i åk 7-9, men kan med lärarens anpassning också användas i andra årskurser.

Utbildningsmaterialet är skapat för att användas av lärare. Men även andra vuxna som möter barn och unga i sin yrkesutövning, såsom kuratorer, socialpedagoger eller fritidsledare kan använda materialet som utgångspunkt för samtal om frågor kopplade till penningtvätt och hur det kan vara ett sätt att socialeras in i kriminella gäng.

Polisen och polismuseet har tagit fram fler informations- och utbildningsmaterial om gängkriminalitet och rekrytering av unga. Dessa finns på <https://polismuseet.se/skola>. På [polisens hemsida](#) finns mer information om penningtvätt och penningmålvakter.

Koppling till läroplanen

Samhällskunskap 7-9 Centralt innehåll

Individer och gemenskaper

- Människors identiteter, ekonomiska resurser och möjligheter i samhället och hur dessa kan påverkas av bland annat socioekonomisk bakgrund, kön, ålder och etnicitet. Begreppen makt, rättvisa, jämlikhet och jämställdhet.
- Svenska välfärdsstrukturer och hur de fungerar, till exempel sjukvårdssystemet och arbetslöshetsförsäkringen.

Samhällsresurser och fördelning

- Hur hushållens, företagens, bankernas och det offentliga ekonomien hänger samman. Orsaker till förändringar i samhällsekonomin och vilka effekter de kan få.
- Länders och regioners beroende av varandra i en globaliserad ekonomi. Skilda förutsättningar för olika länder och regioner.
- Orsaker till och konsekvenser av en ojämlig fördelning av inkomster och förmögenheter mellan människor i Sverige och i olika delar av världen.

Rättigheter och rättsskipning

- Rättssystemet i Sverige och principer för rättssäkerhet. Möjliga orsaker till och konsekvenser av olika typer av kriminalitet, till exempel korrupktion, våldsbrott, sexualbrott och hedersrelaterat våld och förtryck. Kriminalvårdens uppgifter.

Att arbeta med utbildningsmaterialet

Upplägg

Arbetet med utbildningsmaterialet inleds med att eleverna får kunskap om vad penningtvätt är genom att se filmen [Unga som tvättar pengar](#) men också med hjälp av informationstexten och viktiga begrepp. Därefter bearbetas ämnet med hjälp av frågor till filmen och elevuppgifter. Läraren bör avsätta tid för att gå igenom uppgifterna tillsammans med eleverna.

Filmen

I filmen *Unga som tvättar pengar* intervjuas en polis om vad penningtvätt är och vilka konsekvenser det kan få att agera penningmålsvakt, på kort och lång sikt. Polisen berättar också om hur penningtvätt kan användas som ett sätt för personer inom kriminella nätverk att rekrytera barn och unga till nätverket.

För att få en uppfattning om elevernas förförståelse om vad penningtvätt är kan det vara bra att, innan man ser filmen, ställa några frågor kring ämnet.

Ta gärna hjälp av begreppslistan i den inledande diskussionen.

Efter att filmen har setts finns det i kopieringsunderlaget förslag på frågor att jobba med i klassen. Dessa frågor anpassas helst efter klassen eller gruppens sammansättning.

Begrepp och information

I kopieringsunderlaget till eleverna finns en informationstext om penningtvätt och en begreppslista. Dessa är tänkta att användas som komplement till filmen och syftar till att bredda elevernas kunskap. Du kan välja att inte använda informationstext och begreppslista, men då ställer det högre krav på dig som lärare att förklara sådant som inte berörs i filmen.

Uppgifter

Förutom diskussionsfrågorna till filmen, finns kopieringsunderlag till två uppgifter som eleverna kan arbeta med. Under rubriken *Information till läraren* i denna lärarhandledning finns kommentarer och facit till uppgifterna. Dessa kan användas när uppgifterna går igenom med eleverna. Du som lärare avgör vilka uppgifter som känns mest relevanta för din grupp att arbeta med.

Uppgift 1: Sant eller falskt om penningtvätt

Utifrån den information som ges i filmen och i informationssidorna får eleverna ta ställning till olika påståenden. Uppgiften kan med fördel göras i grupper om två eller fler elever.

Uppgift 2: Case - Konsekvenser av att agera penningmålsvakt

Eleverna ges olika case med frågeställningar gällande att agera penningmålsvakt. Dessa besvaras också med hjälp av information från filmen och informationstexten om penningtvätt.

Varför behöver barn och unga veta vad penningtvätt är?

För unga människor kan det verka oproblematiskt att snabbt tjäna några hundralappar bara genom att swisha pengar till någon. Det är en handling som går snabbt, ingen märker den. Hur kan den vara olaglig? Men det kan handla om penningtvätt, vilket innebär att man hjälper de kriminella gängen att dölja att pengar kommer från olika typer av brott.

En penningmålsvakt är en person som används för att tvätta pengar. Ett flertal av de som anlitas som penningmålsvakter är barn under 15 år. De är inte straffmyndiga och riskerar därför inte att dömas för brottet. Däremot kan de drabbas av andra allvarliga konsekvenser.

Att agera penningmålsvakt kan vara ett första steg att dras in i ett kriminellt gäng, vilket alltid är otroligt riskfyllt. De barn och unga som börjar som penningmålsvakter kan allt eftersom tvingas utföra grövre och grövre brott när de väl har dragits in i gänget. Det som börjar med penningtvätt kan sedan bli krav på att gömma narkotika, frakta vapen, hämta handgranater, utföra en sprängning, och kanske till slut att skjuta någon.

Var kommer pengarna från?

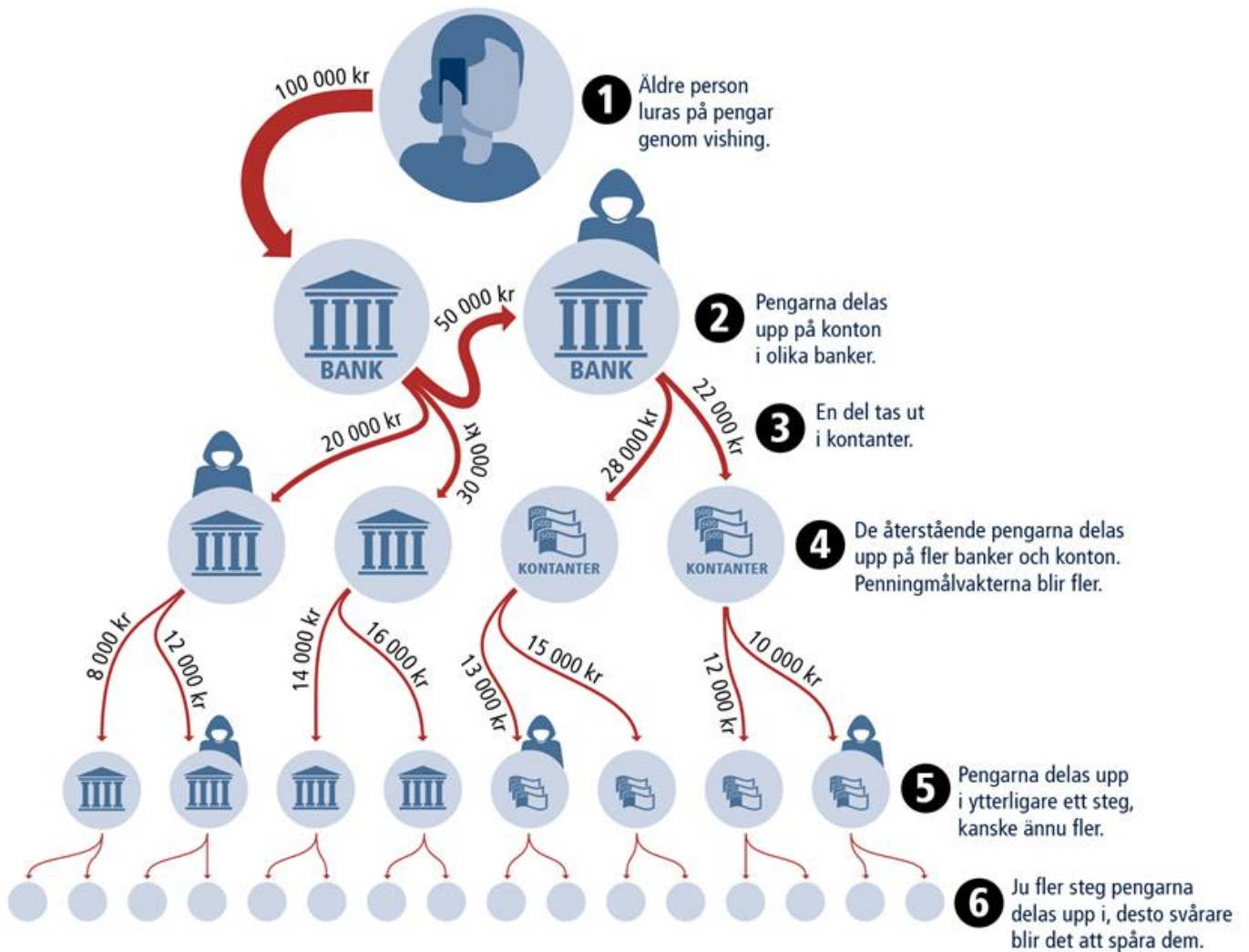
För att få barn och unga att förstå hur allvarliga konsekvenserna kan bli av att agera penningmålsvakt kan det vara bra att de också förstår var pengarna kommer från.

De kriminella nätverken får sina inkomster från olika typer av brott, såsom narkotikabrott, vapenbrott och bedrägerier. Det våld vi ser i dagens samhälle har en stark koppling till dessa brott.

Det kan dock vara svårt för barn och unga att se att bedrägerier mot äldre kopplas till gängkriminalitet och det grova våldet. Men bedrägerierna är en viktig del i den kriminella ekonomin och brottsvinster från bedrägerierna finansierar och ökar de ekonomiska möjligheterna för de kriminella gängen, såväl i Sverige som utomlands.

Vilka pengar är det som tvättas? - ett exempel

Bilden visar ett exempel på hur det kan gå till när pengar från ett bedrägeri, i det här fallet vishing, tvättas rena med hjälp av penningmålvakter.

Barn och ungas roll i penningtvätten

I exemplet på föregående sida är det ursprungliga brottet ett bedrägeri som utförs mot en äldre person genom vishing. Brottsoffret får ett telefonsamtal där bedragaren till exempel säger att han eller hon ringer från personens bank och att den äldres konto har blivit kapat eller liknande. Syftet är att förmå den utsatta att exempelvis lämna ut koder, lösenord eller logga in med BankID. När bedragaren kommit åt kontot tas pengarna därifrån och sätts snabbt in på olika personers konton i olika banken. Nu har penningtvätten börjat.

Pengarna fortsätter att delas upp och sprids ut på fler banker och konton. En del av brottsvinsten tas också ut i kontanter. Ofta går processen väldigt snabbt och sker i flertalet steg.

Barn och ungas roll i penningtvätten är att utnyttjas som penningmålvakter. De penningmålvakter som bedragarna knutit till sig kan vara väldigt unga. Lockbetet till att ställa upp är att de får behålla en del av pengarna själva. Dock är det inte alltid som penningmålvakten får ersättning.

Gängen får ofta kontakt med barnen och ungdomarna via sociala medier, till exempel Snapchat eller krypterade chattar som Signal. De unga kan också själva ta kontakt då de har fått information om att det är ett lätt sätt att tjäna pengar. Det kan vara svårt för barn och unga som agerar penningmålvakter att förstå att de är delaktiga i brottslig verksamhet då det kan handla om relativt små summor som de tar emot och skickar vidare eller tar ut i kontanter. Men alla som är delaktiga i penningtvätten har en roll i den kriminella ekonomin.

Det händer att bankerna själva lyckas stoppa transaktioner med pengar från bedrägerier. Om banken upptäcker att ovanliga transaktioner sker på någons konto kan de stänga av kontot eller spärra tjänster såsom Swish och BankID. Detta innebär att det snabbt kan bli farligt för det barn eller den ungdom som anlitas som penningmålvakter, då han eller hon inte kan skicka vidare pengarna som mottagits. Det kan göra att gänget anser att penningmålvakten står i skuld till dem. Barnet eller ungdomen kan då tvingas betala tillbaka denna skuld genom att utföra uppdrag åt gänget. Det kan handla om att gömma eller frakta vapen eller narkotika åt gänget. De kan också tvingas att utföra ännu grövre brott såsom skjutningar och sprängningar.

Frågor till filmen

- Vilka konsekvenser kan det få om man tvättar pengar åt de kriminella gängen?
- På vilket sätt riskerar man sitt liv?
- Hur kan man säga nej till gängen vid såna här förfrågningar?
- Vilka viktiga vuxna har ni omkring er som kan vara bra att prata med om någon ber er att till exempel swisha pengar vidare?

KOMMENTAR:

Att agera penningmålsvakt åt de kriminella gängen kan innebära flera konsekvenser för den som rekryteras. Det kan börja med vad som verkar vara mindre allvarliga konsekvenser, som att bli avstängd från Swish eller få sitt BankID spärrat. På längre sikt kan involveringen i penningtvätt leda till att man får skulder hos Kronofogden eller att man hamnar i belastningsregistret om man döms för penningtvätt.

Att bli avstängd från Swish och BankID kan leda till mer allvarliga konsekvenser för barnet eller ungdomen. Gängerna kan se det som att den unga hamnar i skuld hos dem då han eller hon inte kan fullfölja uppdraget med att skicka pengarna vidare.

Att agera penningmålsvakt kan vara ett sätt att dras in i gängerna och innebära ett enormt risktagande hos den unga. Det kan snabbt bli väldigt allvarligt för den som involveras. Hot mot dem själva och deras anhöriga är inte ovanligt. De kan även tvingas utföra allt fler och allt allvarligare brott.

Det kan vara svårt att veta hur och när man ska säga nej till uppdraget att agera penningmålsvakt. Det är ju inte alltid säkert att barnet eller ungdomen förstår att den utnyttjas för penningtvätt. Det kan också kännas hotfullt att säga nej till en förfrågan. Det är därför viktigt att vuxenvärlden finns som stöd för barnet eller ungdomen, och att de känner att det finns någon de kan berätta för.

Uppmuntra gärna eleverna att hitta konkreta exempel på hur man kan säga nej, exempelvis genom att säga att föräldrarna kollar ens Swish eller bankkonto. Be också eleverna att tänka på faktiska personer som just de kan prata med, och inte bara olika funktioner som till exempel "en lärare" eller "en idrottsledare".

Uppgift 1: Sant eller falskt om penningtvätt

1.	Det är brottsligt att swisha pengar åt någon annan.	SANT	FALSKT
<p>Kommentar: Att swisha pengar i sig är inte brottsligt, men om det görs åt någon som vill dölja att de har fått pengarna på olaglig väg är det brottsligt. Uppmana eleverna att alltid säga nej, om de misstänker att det handlar om penningtvätt eller om de är osäkra på vem pengarna ska swishas till eller vem pengarna kommer från.</p>			
2.	Du behöver bara betala tillbaka de pengar du får behålla själv om du swishar vidare pengar från ett bedrägeri.	SANT	FALSKT
<p>Kommentar: Den som döms för penningtvätt kan bli återbetalningsskyldig för hela beloppet som tagits emot på kontot, även om mottagaren endast har fått behålla en liten del av beloppet.</p>			
3.	Kriminella gäng rekryterar unga människor genom att be dem tvätta pengar.	SANT	FALSKT
<p>Kommentar: Den som agerar penningmålsvakt riskerar att hamna i klorna på de kriminella gängerna. Genom att utnyttja barn och unga som penningmålsvakter knyter gängerna dem till sig. Barnet eller ungdomen riskerar även att stå i skuld till gängerna och det kan vara svårt att komma därifrån.</p>			
4.	Man kan aldrig bli avstängd från Swish eller förlora sitt BankID, även om man åkt fast för penningtvätt.	SANT	FALSKT
<p>Kommentar: Om en person har låtit någon annan använda ens BankID eller swishat vidare olagliga pengar kan personen bli avstängd från exempelvis BankID eller Swish.</p>			

KOMMENTARER TILL ELEVUPPGIFTERNA

5.	Banken kan spärra ditt konto så du inte kan ta ut pengar eller sätta in pengar på någon annans konto.	SANT	FALSKT
<p>Kommentar: Om banken misstänker att en persons konto har använts för penningtvätt kan kontot spärras. För en penningmålsvakt kan det innebära att de pengar som tagits emot för att skicka vidare, är låsta och alltså inte kan tas ut eller skickas vidare. Det kan leda till att gängen anser att penningmålsvakten står i skuld till dem och det kan leda till allvarliga konsekvenser för barnet eller ungdomen, såsom att hon eller han blir hotad eller tvingas att utföra andra uppdrag åt gänget.</p>			
6.	Att bli fälld för penningtvätt kan göra det svårare att få ett jobb när man blir vuxen.	SANT	FALSKT
<p>Kommentar: Om man döms för ett brott hamnar man i polisens belastningsregister. Det innebär att det finns uppgifter om det brott man har begått och vilket straff man har dömts till. När man söker ett jobb kan arbetsgivaren begära ett utdrag ur belastningsregistret och om de anser att man inte är lämplig för jobbet på grund av att man är tidigare straffad kan man gå miste om jobbet.</p>			
7.	Om du är 15 år har dina vårdnadshavare inte rätt att kolla dina bankkonton och se vilka pengar som sätts in och vilka som tas ut.	SANT	FALSKT
<p>Kommentar: Enligt föräldrabalken bestämmer vårdnadshavare över sina barns pengar fram tills de har fyllt 16 år. Detta innebär i praktiken att vårdnadshavare har rätt att kolla barnets bankkonto.</p>			
8.	Man kan inte få en egen lägenhet om man döms för penningtvätt.	SANT	FALSKT
<p>Kommentar: Att bli dömd för penningtvätt kan leda till att personen tvingas betala tillbaka större summor pengar. Kan man inte betala den skulden kan den hos Kronofogden vilket kan göra att man går miste om ett hyreskontrakt eller får svårare att få lån från banken för att köpa en lägenhet.</p>			

Uppgift 2: Case - Konsekvenser av att agera penningmålsvakt

Case 1: Ingen Swish, ingen middag

Det är lördag och Sam har hängt på stan med sina kompisar hela dagen. Sam har köpt nya sneakers och en grön tjocktröja. Det är dags att äta något så de går till McDonalds. Sam har gjort av med alla sina pengar, shoppingen gick lite överstyr, så han sms:ar sina föräldrar att de ska swisha 200 kronor till mat. Hans pappa försöker flera gånger att swisha men får hela tiden ett felmeddelande. Pappan ringer banken som förklarar att de har stängt av Sams Swish då de misstänker att hans konto har använts för att tvätta pengar åt ett kriminellt nätverk. Hur kan det vara möjligt? Sam gick ju bara med på att ta emot 3 000 kronor via Swish, ta ut pengarna och lämna över dem till en kompis som skulle ge dem till en annan kompis. Han fick ju bara en hundring som tack för hjälpen.

Frågor:

- Har banken rätt att stänga av Swish för Sam?
- Kan han genom att ta emot swishen ha agerat penningmålsvakt och tvättat pengar åt någon?
- *Vilka konsekvenser får eller kan det få för Sam att han har agerat penningmålsvakt, på kort sikt och på lång sikt?*
- *Hur skulle du göra om du var i Sams situation, om någon bad dig ta emot pengar?*

KOMMENTAR:

Banken har rätt att blockera Swish från en persons konto om de misstänker att kontot används för penningtvätt. Är man kund hos en bank kan Swish ingå som en del i avtalet mellan dig och banken. Om banken misstänker att kontot har använts för att tvätta pengar har banken rätt att avsluta det avtalet, vilket till exempel skulle inkludera att Swish stängs av. Då kan man varken ta emot pengar via Swish eller skicka Swish till någon annan.

Det är stor sannolikhet att detta handlar om penningtvätt och att Sam alltså har utnyttjats som penningmålsvakt. Barn och unga måste vara misstänksamma när det kommer till förfrågningar om att ta emot och skicka vidare eller ta ut pengar, eller vid erbjudanden om att tjäna snabba pengar.

Den första konsekvensen för Sam här blir att han inte kan äta middag med sina kompisar då han inte kan få pengar från sina föräldrar. Detta är ju något som kan komma hänga kvar för Sam en tid. Han kan också dömas för brottet penningtvätt om han är över 15 år. Det kan få konsekvenser för Sam längre fram i livet.

Vidare kan hans involvering med det kriminella nätverket leda till att han blir djupare indragen i gänget och kan exempelvis hotas eller tvingas till att begå andra brott.

Case 2: Influncern

Efter ett år har Nicoles TikTok-konto äntligen fått över 30 000 följare och hon kan kalla sig influencer på riktigt. Hennes senaste inlägg var extra jobbigt att göra då hon berättar om något obehagligt som har hänt henne. Tårögt berättar hon:

”Sån sjuk grej har hänt mig, jag kan inte sova eller äta. Förra veckan frågade min kompis Lee om jag kunde ta emot 12 000 på mitt bankkonto som jag sen skulle swisha vidare till nån Alex. Jag vet inte vem den här Alex är, men jag litar ju på Lee och hur farligt kan det vara att bara swisha vidare pengar sådär, tänkte jag.

Men igår när jag skulle köpa en väska så funkade inte mitt kort. Banken har spärrat mitt konto. Så jag kan inte köpa något eller swisha nån. Det kom upp ett meddelande om att polisen har stängt kontot för att de misstänker att det har använts till penningtvätt. Vad betyder det ens? Det blir värre. För den här Alex kom hem till mig idag med en väska som han först inte sa vad det var i. Sen sa han att det var saker jag måste gömma och sen lämna hos nån kille eftersom jag har snott hans pengar. Men det har jag ju inte. Det är banken som har gjort så jag inte kan swisha dem. Han var skithotfull och jag blev så jävla rädd. Jag vet inte vad jag ska göra nu”.

Frågor:

- Kan Nicole, genom att ta emot pengarna, ha agerat penningmålsvakt även om hon inte fick några pengar själv?
- Varför hotas hon av Alex?
- *Vad tror ni finns i väskan som Alex lämnade hos Nicole?*
- *Vad bör Nicole göra nu?*

KOMMENTAR:

När Nicole tackade ja till att ta emot pengarna på sitt konto för att sedan swisha vidare drogs hon in i penningtvätten. Att tvätta pengar är ett brott. Även om Nicole inte har fått någon ersättning för att ta emot pengarna eller förstått att hon har varit delaktig i penningtvätt, har hon begått ett brott. Genom att hon inte ifrågasatte vems pengarna var eller var de kom ifrån har hon inte förstått allvaret i den situation hon har hamnat i.

Då Nicoles konto har spärrats kan hon inte skicka vidare pengarna, vilket leder till att hon får en ”skuld” till gänget. De kriminella nätverken använder skulder och påhittade skulder för att dra in barn och unga i gänget.

Nicole befinner sig i en farlig situation där hon hotas av Alex och hon skulle exempelvis kunna tvingas att begå fler brott, såsom att gömma eller transportera vapen, för att ”betala tillbaka” sin skuld åt gänget. I detta läge måste Nicole kontakta polisen.

Eftersom Nicole nu har hamnat i en väldigt farlig situation skulle det också vara klokt om hon inte la ut informationen om händelsen på sociala medier.

Case 3: Det är inte normalt att ha handgranater hemma...

När resten av familjen är på fotbollsmatch passar mamma Katja på att städa barnens rum. De borde göra det själva, men ibland orkar hon inte tjata om det. Selma har varit extra känslig den senaste tiden så Katja försöker undvika alla källor till konflikter. Att vara 13 år är inte det lättaste.

Under Selmas säng hittar Katja en hög med kläder hon inte känner igen. Det är dyra märkeskläder. Varför har de lämnats där och vems är kläderna? Bakom kläderna, längst in mot väggen, hittar Katja en påse från Normal. De gröna påsarna kan hittas lite överallt i huset så hon reagerar inte först på det. Men när hon försöker dra fram den är den tyngre än vad de brukar vara. Hon kollar i påsen och ser att det ligger kläder i den, men de kan ju inte vara så tunga. Plagg efter plagg plockar hon ur, en del är Selmas, en del känner hon inte igen. En tröja verkar vara omlindat kring något. Hon vecklar ut tröjan och stelnar till. Tröjan har lindats kring något som ser ut som en handgranat. Försiktigt lägger hon ner den på sängen och ringer polisen med skakande händer. Hur har en handgranat hamnat under hennes tonårsdotters säng? Medan Katja väntar på polisen kollar hon Selmas sociala medier och hennes bankkonto. Det visar sig att Selma har flera insättningar på sitt konto som sedan swishats vidare. Men de senaste insättningarna har hon kvar, de har inte tagits ut...

Frågor:

- Har Selmas mamma rätt att kolla Selmas bankkonto?
- *Var tror ni pengarna och kläderna kommer från?*
- *Varför tror ni Selma har handgranaterna hemma hos sig?*
- *Vad tycker ni Katja ska tänka på när hon pratar med Selma om det som har hänt?*

KOMMENTAR:

Eftersom Selma bara är 13 år har hennes mamma rätt att ha koll på vad Selma gör med sina pengar. Mamman, som vårdnadshavare, får därmed kolla hennes bankkonto. Hon får dock inte ta ut pengar från kontot utan att Selma har godkänt det.

Då mamman ser att de senaste insättningarna inte har swishats vidare kan det vara ett tecken på att Selma har fått pengar för att förvara handgranater till ett kriminellt gäng. De tidigare insättningarna som har gjorts och som hon har swishat vidare tyder på att Selma har använts som penningmålvalt.

Handgranaterna har hon nog för att hon tvingats till att förvara dem. Eller om hon har valt själv att göra det.

Case 4: (Mar)drömmen om en egen lägenhet

Adam känner sig riktigt nöjd med livet. Ett halvår efter att han tog studenten har han fått ett fast jobb på en bensinmack och kan nu flytta hemifrån. Genom bostadskön har han fått chans på ett förstahandskontrakt på en 1:a precis utanför centrum. Den är ganska liten och har låg hyra. Det gör att Adam faktiskt får en hel del pengar över från sin lön när han har betalat hyran.

Innan han skriver på hyreskontraktet gör hyresvärden en kreditupplysning på honom. Då visar det sig att Adam har en skuld hos kronofogden på 20 000 kronor då hans bankkonto har använts för att tvätta pengar. Adam förstår inte hur han kan ha en skuld på 20 000 kronor. Han tog ju bara emot pengarna till sitt konto från nån han fick kontakt med på Snapchat och förde direkt över dem till nån annan. Han fick ju dessutom bara behålla 500 kronor av de 20 000 kronorna han förde över från sitt bankkonto.

Frågor:

- Hur kan skulden vara så hög?
- Kan hyresvärden verkligen neka Adam att hyra en lägenhet om han har en inkomst som täcker hyran varje månad?
- Hur tror ni Adam tänkte när han valde att ta emot och skicka vidare pengarna? Vad tror ni att han tänker om det nu?
- Vilka ytterligare konsekvenser skulle det kunna få för Adam att han har varit delaktig i penningtvätt?

KOMMENTAR:

Den som agerar penningmålsvakt och där pengar från till exempel ett bedrägeri har satts in på ens konto, kan bli återbetalningsskyldig för hela beloppets som sattes in på kontot och alltså inte bara för det belopp som personen själv har fått behålla. Om skulden inte betalas kan skulden hamna Kronofogden och då kan det vara ett skäl för hyresvärden att neka personen hyreskontraktet.

Viktiga begrepp

Begrepp	Förklaring
Penningtvätt	Penningtvätt handlar om att dölja varifrån pengar från kriminella handlingar kommer. Det sker genom transaktioner, ett utbyte av varor eller tjänster mot betalning, som omvandlar pengar från till exempel narkotikahandel eller bedrägerier till skenbart lagliga inkomster och tillgångar. Man försöker göra "smutsiga" pengar rena.
Penningmålvalt	En penningmålvalt är en person som medvetet eller omedvetet tvättar pengar genom att låta andra använda sitt konto för att flytta, ta ut eller föra över pengar som kommer från brottslig verksamhet.
Belastningsregistret	I belastningsregistret finns det uppgifter om den som är över 15 år och är misstänkt för ett brott eller har blivit straffad för ett brott.
Kronofogden	En myndighet som arbetar med skulder. De hjälper den som inte fått betalt för en skuld och den som ska betala av en skuld.
Bedrägeri	Bedrägeri betyder att någon medvetet lurar en annan person eller organisation för att tjäna pengar.
Vishing	Telefonbedrägeri där när någon ringer och försöker att lura den de ringer upp att lämna ut känsliga uppgifter som koder eller kortuppgifter, eller att logga in på den uppringdes bank. Vishing är en kombination av de engelska orden voice phishing (nätfiske). Det vill säga "fiska" efter uppgifter med rösten.
Phishing	Nätfiske eller phishing är när bedragare skickar mejl eller annonserar om något som ska locka dig klicka på en länk. Det går ut på att mottagaren ska lämna ifrån sig uppgifter, som kortuppgifter eller personliga uppgifter som bedragaren kan använda för att komma åt pengar.
Smishing	När en bedragare skickar sms för att locka mottagaren att klicka på en länk för att få tillgång till personliga uppgifter kallas det smishing.

Varför penningtvätt?

Den största drivkraften hos de kriminella gängen är att tjäna så mycket pengar som möjligt. Det gör de till exempel genom att sälja droger eller handla med olika typer av vapen. De tjänar också sina pengar på att genomföra olika former av bedrägerier. Bedrägerierna kan till exempel vara så kallad vishing, det vill säga att bedragaren ringer upp äldre personer och lurar dem på pengar.

Pengarna som de kriminella får från brotten vill de kunna använda till att köpa olika saker som kläder, smycken, bilar och bostäder. De vill då inte att det ska märkas att pengarna kommer från kriminell verksamhet. Det gör de genom att "tvätta" pengarna.

Penningtvätt innebär att pengar som kommer från brott flyttas mellan olika banker och konton så att det ska bli svårare att spåra att pengarna kommer från brott. Genom att dela upp pengarna i mindre summor och skicka dem mellan olika konton eller ta ut delar i kontanter, blir det svårare för polisen att följa varifrån pengarna kommer. Ju fler gånger man delar upp pengarna, desto svårare blir det att spåra vilket brott pengarna kommer från, från början.

För att kunna tvätta pengar behöver gängen ha personer som tar emot pengarna på sina konton eller i kontanter och sedan skickar eller lämnar vidare pengarna. Den som är involverad i penningtvätt på detta sätt kallas för penningmålvtakt. Penningmålvtakten kan ta emot pengar via Swish, kontoöverföring eller kontant och sedan skicka pengarna vidare på olika sätt eller ta ut dem i kontanter. Ibland får penningmålvtakten behålla en liten del av pengarna själv, men inte alltid.

Unga personer som annars inte är involverade i kriminell verksamhet, kan anlitas som penningmålvtakter och det kan vara ett sätt för gängen att dra in ungdomen i gängets nätverk och få eller tvinga den att begå fler och grövre brott.

Penningtvätt - en del av den kriminella ekonomin

Nedan ser du tre exempel på brott som är en del av den kriminella ekonomin och hur de hänger ihop.

Brott 1: bedrägeri

Bedrägeri betyder att någon medvetet lurar en annan person eller organisation för att tjäna pengar. Det är vanligt att det är äldre personer som blir utsatta för bedrägeri. Så här kan det gå till när kriminella gäng utsätter en äldre person för ett bedrägeri:

En bedragare ringer upp en äldre person och säger att den ringer från den äldres bank. Bedragaren kan till exempel säga att den äldres konto har blivit kapat eller liknande och att den äldre därför måste lämna ut koder till sitt konto, lösenord eller logga in med sitt BankID för att uppringaren ska kunna stoppa kapningen av kontot. När den äldre gör det kan bedragaren komma åt pengarna på kontot.

Brott 2: penningtvätt

Pengarna från bedrägeriet delas upp på flera konton i olika banker. Det kan då bli svårare för polisen att veta vem som har begått det första brottet och hur mycket pengar de faktiskt lurade till sig. Man fortsätter att dela upp och skicka vidare pengarna med hjälp av penningmålvakter. Det är för att göra det ännu svårare att följa pengarna.

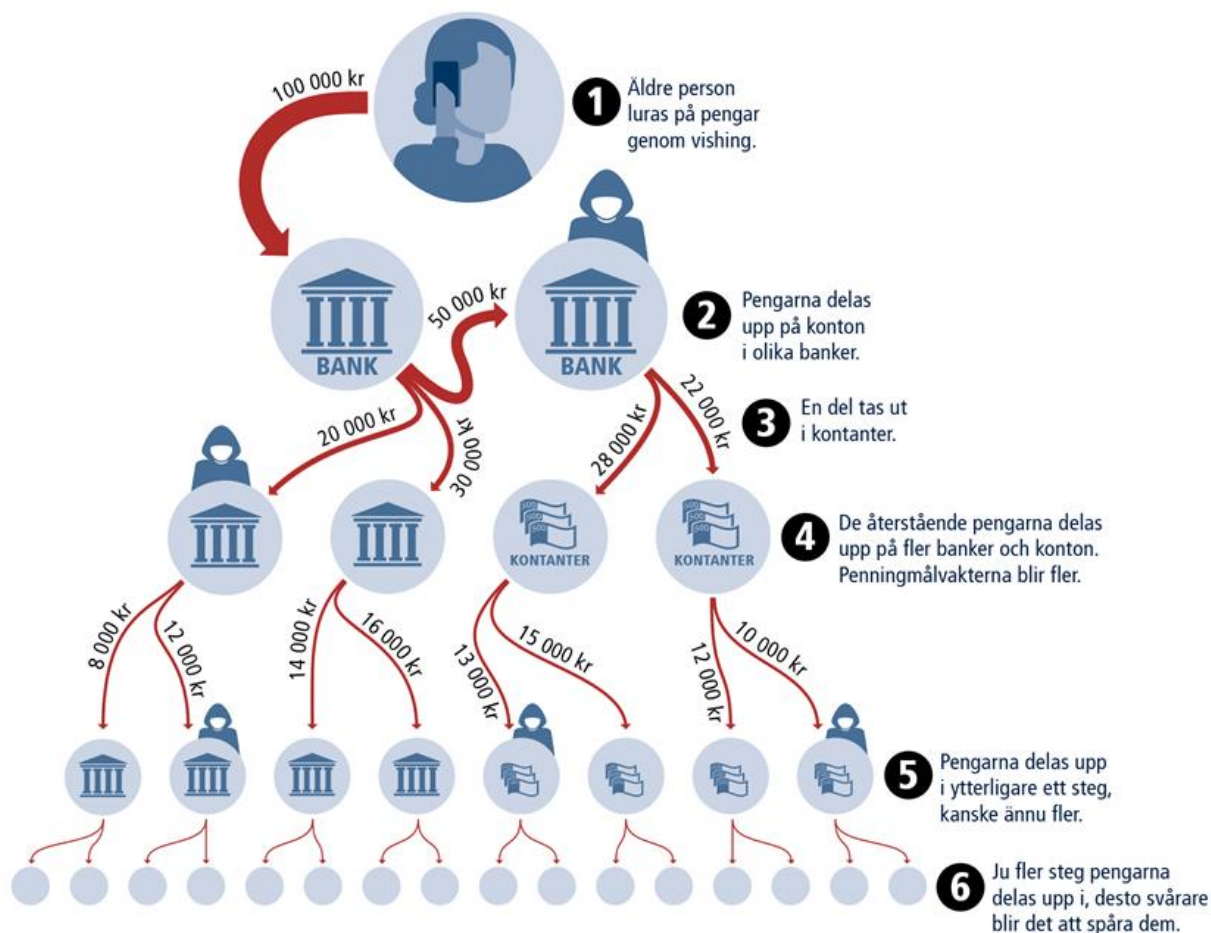
Brott 3: skjutningar och sprängningar

I slutändan kommer pengarna tillbaka till de som genomförde bedrägeriet. Pengarna kan användas av de kriminella för att köpa olika saker såsom kläder, bilar, restaurangbesök eller bostäder. Men pengarna används också för att fortsätta den kriminella verksamheten. Pengarna som har swishats vidare av barn och ungdomar kan därmed finansiera skjutningar och sprängningar som gängen utför.

Så kan penningtvätten gå till:

Figuren nedan visar steg för steg, hur det kan gå till när brottsvinster från ett bedrägeri tvättas rena hjälp av penningmålvakter. De tar emot pengarna på sina bankkonton eller i kontanter och sedan skickar eller lämnar vidare pengarna.

Frågor till filmen

- Vilka konsekvenser kan det få om man tvättar pengar åt de kriminella gängen?
- På vilket sätt riskerar man sitt liv?
- Hur kan man säga nej till gängen vid såna här förfrågningar?
- Vilka viktiga vuxna har ni omkring er som kan vara bra att prata med om någon ber er att till exempel swisha pengar vidare?

Sant eller falskt om penningtvätt

1.	Det är brottsligt att swisha pengar åt någon annan.	SANT	FALSKT
2.	Du behöver bara betala tillbaka de pengar du får behålla själv om du swishar vidare pengar från ett bedrägeri.	SANT	FALSKT
3.	Kriminella gäng rekryterar unga människor genom att be dem tvätta pengar.	SANT	FALSKT
4.	Man kan aldrig bli avstängd från Swish eller förlora sitt BankID, även om man åkt fast för penningtvätt.	SANT	FALSKT
5.	Banken kan spärra ditt konto så du inte kan ta ut pengar eller sätta in pengar på någon annans konto.	SANT	FALSKT
6.	Att bli fälld för penningtvätt kan göra det svårare att få ett jobb när man blir vuxen.	SANT	FALSKT
7.	Om du är 15 har dina vårdnadshavare inte rätt att kolla dina bankkonton och se vilka pengar som sätts in och vilka som tas ut.	SANT	FALSKT
8.	Man kan inte få en egen lägenhet om man döms för penningtvätt.	SANT	FALSKT

Case 1: Ingen Swish, ingen middag

Det är lördag och Sam har hängt på stan med sina kompisar hela dagen. Sam har köpt nya sneakers och en grön tjocktröja. Det är dags att äta något så de går till McDonalds. Sam har gjort av med alla sina pengar, shoppingen gick lite överstyr, så han sms:ar sina föräldrar att de ska swisha 200 kronor till mat. Hans pappa försöker flera gånger att swisha men får hela tiden ett felmeddelande. Pappan ringer banken som förklarar att de har stängt av Sams Swish då de misstänker att hans konto har använts för att tvätta pengar åt ett kriminellt nätverk. Hur kan det vara möjligt? Sam gick ju bara med på att ta emot 3 000 kronor via Swish, ta ut pengarna och lämna över dem till en kompis som skulle ge dem till en annan kompis. Han fick ju bara en hundring som tack för hjälpen.

Frågor:

- Har banken rätt att stänga av Swish för Sam?
- Kan han genom att ta emot swishen ha agerat penningmålvakt och tvättat pengar åt någon?
- *Vilka konsekvenser får eller kan det få för Sam att han har agerat penningmålvakt, på kort sikt och på lång sikt?*
- *Hur skulle du göra om du var i Sams situation, om någon bad dig ta emot pengar?*

Case 2: Influencern

Efter ett år har Nicoles TikTok-konto äntligen fått över 30 000 följare och hon kan kalla sig influencer på riktigt. Hennes senaste inlägg var extra jobbigt att göra då hon berättar om något obehagligt som har hänt henne. Tårögt berättar hon:

”Sån sjuk grej har hänt mig, jag kan inte sova eller äta. Förra veckan frågade min kompis Lee om jag kunde ta emot 12 000 på mitt bankkonto som jag sen skulle swisha vidare till nån Alex. Jag vet inte vem den här Alex är, men jag litar ju på Lee och hur farligt kan det vara att bara swisha vidare pengar sådär, tänkte jag.

Men igår när jag skulle köpa en väska så funkade inte mitt kort. Banken har spärrat mitt konto. Så jag kan inte köpa något eller swisha nån. Det kom upp ett meddelande om att polisen har stängt kontot för att de misstänker att det har använts till penningtvätt. Vad betyder det ens? Det blir värre. För den här Alex kom hem till mig idag med en väska som han först inte sa vad det var i. Sen sa han att det var saker jag måste gömma och sen lämna hos nån kille eftersom jag har snott hans pengar. Men det har jag ju inte. Det är banken som har gjort så jag inte kan swisha dem. Han var skithotfull och jag blev så jävla rädd. Jag vet inte vad jag ska göra nu”.

Frågor:

- Kan Nicole, genom att ta emot pengarna, ha agerat penningmålvalt även om hon inte fick några pengar själv?
- Varför hotas hon av Alex?
- Vad tror ni finns i väskan som Alex lämnade hos Nicole?
- Vad bör Nicole göra nu?

Case 3: Det är inte normalt att ha handgranater hemma...

När resten av familjen är på fotbollsmatch passar mamma Katja på att städa barnens rum. De borde göra det själva, men ibland orkar hon inte tjata om det. Selma har varit extra känslig den senaste tiden så Katja försöker undvika alla källor till konflikter. Att vara 13 år är inte det lättaste.

Under Selmas säng hittar Katja en hög med kläder hon inte känner igen. Det är dyra märkeskläder. Varför har de lämnats där och vems är kläderna? Bakom kläderna, längst in mot väggen, hittar Katja en påse från Normal. De gröna påsarna kan hittas lite överallt i huset så hon reagerar inte först på det. Men när hon försöker dra fram den är den tyngre än vad de brukar vara. Hon kollar i påsen och ser att det ligger kläder i den, men de kan ju inte vara så tunga. Plagg efter plagg plockar hon ur, en del är Selmas, en del känner hon inte igen. En tröja verkar vara omlindat kring något. Hon vecklar ut tröjan och stelnar till. Tröjan har lindats kring något som ser ut som en handgranat. Försiktigt lägger hon ner den på sängen och ringer polisen med skakande händer. Hur har en handgranat hamnat under hennes tonårsdotters säng? Medan Katja väntar på polisen kollar hon Selmas sociala medier och hennes bankkonto. Det visar sig att Selma har flera insättningar på sitt konto som sedan swishats vidare. Men de senaste insättningarna har hon kvar, de har inte tagits ut...

Frågor:

- Har Selmas mamma rätt att kolla Selmas bankkonto?
- *Var tror ni pengarna och kläderna kommer från?*
- *Varför tror ni Selma har handgranaterna hemma hos sig?*
- *Vad tycker ni Katja ska tänka på när hon pratar med Selma om det som har hänt?*

Case 4: (Mar)drömmen om en egen lägenhet

Adam känner sig riktigt nöjd med livet. Ett halvår efter att han tog studenten har han fått ett fast jobb på en bensinmack och kan nu flytta hemifrån. Genom bostadskön har han fått chans på ett förstahandskontrakt på en 1:a precis utanför centrum. Den är ganska liten och har låg hyra. Det gör att Adam faktiskt får en hel del pengar över från sin lön när han har betalat hyran.

Innan han skriver på hyreskontraktet gör hyresvärden en kreditupplysning på honom. Då visar det sig att Adam har en skuld hos kronofogden på 20 000 kronor då hans bankkonto har använts för att tvätta pengar. Adam förstår inte hur han kan ha en skuld på 20 000 kronor. Han tog ju bara emot pengarna till sitt konto från nån han fick kontakt med på Snapchat och förde direkt över dem till nån annan. Han fick ju dessutom bara behålla 500 kronor av de 20 000 kronorna han förde över från sitt bankkonto.

Frågor:

- Hur kan skulden vara så hög?
- Kan hyresvärden verkligen neka Adam att hyra en lägenhet om han har en inkomst som täcker hyran varje månad?
- *Hur tror ni Adam tänkte när han valde att ta emot och skicka vidare pengarna? Vad tror ni att han tänker om det nu?*
- *Vilka ytterligare konsekvenser skulle det kunna få för Adam att han har varit delaktig i penningtvätt?*